

Nors Lietuvoje iš gyventojų sukčiai vis dar išvilioja reikšmingas sumas pinigų, nerimą keliančios statistikos fone yra ir kuo pasidžiaugti. Per pirmąjį pusmetį sustabdyta įtartinų mokėjimų už daugiau nei 1,5 mln. Eur, o nukentėjusiems - grąžinta virš milijono eurų, rodo naujausia Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro (PPPKC) ataskaita. Pasak finansinių nusikaltimų ekspertų, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas, o taip pat žinių ir kompetencijų auginimas - pamatiniai įrankiai kovoje su finansiniais nusikaltėliais.

„Mūsų centre veikia taktinio bendradarbiavimo grupė, kuri vienija policijos, FNTT, STT, finansinių institucijų ir kitus dalyvius. Drauge ne tik renkame statistiką apie finansinius nusikaltimus, bet ir ją įvertinę teikiame įstatymų pakeitimų siūlymus, stipriname Lietuvos finansų rinkos atsparumą sukčiavimui per švietimą. Esame pasiryžę stiprinti bendradarbiavimą tarp visų finansų rinkos dalyvių, kad drauge duotume atkirtį sukčiams“, – sako Eimantas Vytuvis, Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro vadovas.

Iš viso per pirmąjį pusmetį užfiksuota beveik 4 tūkst. sukčiavimo atvejų.

„Kova su vykstančiais finansiniais sukčiavimais ir jų prevencija – nuolatinis Lietuvoje veikiančių bankų ir finansų sektoriaus institucijų rūpestis. Džiugu stebėti jau kurį laiką matomą tendenciją, kad sustabdytų įtartinų mokėjimų bei klientams grąžintų praradimų sumos vis auga. Kita vertus, sukčiavimų mastą ir įvairovę atspindintys skaičiai – svarbus indikatorius ne tik prevencijos specialistams, bet ir kiekvienam iš mūsų: turime nuolat būti budrūs, naudodamiesi elektroniniais įrenginiais ir bendravimo kanalais, nepraleisti progos priminti atsargumo taisyklių savo artimiesiems ir bičiuliams“, – primena dr. Eivilė Čipkutė, Lietuvos bankų asociacijos prezidentė.

Arti pusės visų incidentų bei trečdalis visų nuostolių susiję su sukčiavimo kategorija „phishing“. Jai priskiriami atvejai, kuomet bandoma išvilioti pinigus arba duomenis suklustotais trumpaisiais pranešimais (SMS) arba el. laiškais.

„Bene kiekvienas gyventojas turi mobilųjį telefoną bei el. pašto paskyrą, todėl kiekvienas esame potencialus sukčių taikiny. Finansų ir teisėsaugos įstaigos bendradarbiauja tam, kad užkardytų sukčių atakas, tačiau akivaizdu, kad reikalingas ir didesnis telekomunikacijų bendrovių įsitraukimas sprendžiant paplitusios „phishing“ sukčiavimo tipologijos problemą. Vien šiuo būdu per pirmąjį pusmetį iš gyventojų sukčiai išviliojo arti 2 mln. eurų, todėl ieškosime būdų didinti visuomenės atsparumą „phishing“ atakoms“, – sako E. Vytuvis.

Kitas finansiškai skaudus sukčiavimo tipas – „susirašinėjimo el. paštu perėmimas“. Užfiksuoti vos 35 šio sukčiavimo atvejai, tačiau padaryta santykinai milžiniška žala – išviliota net 1,2 mln. Eur arba penktadalis visų per pusmetį išviliotų pinigų.

„Susirašinėjimo el. paštu perėmimas – klastingas sukčiavimo būdas, itin pavojingas verslams. Sukčiai į įprastų sąskaitų srautą įmaišo fiktyvių sąskaitų už įprastas prekes ar paslaugas. Jose nurodomos sukčių banko sąskaitos ir mokėjimai dažniausiai negrįžtamai iškeliauja sukčiams. Verslas lieka be pinigų ir be užsakytų prekių ar paslaugų. Kovai su šia sukčiavimo tipologija padėtų „gavėjo pavadinimo tikrinimo“ projekto įgyvendinimas, taip pat turime tęsti įmonių vadovų bei buhalterių švietimą apie sukčiavimo schemas“, – sako E. Vytuvis.

Daugiau nei 900 tūkst. Eur išviliota investicinio sukčiavimo būdu, kuomet gyventojai kviečiami investuoti su didele grąža, virš 700 tūkst. Eur išviliota iš apsiperkančių internete prašant sumokėti už netikras prekes, netikrose parduotuvėse. Telefoniniai sukčiai išviliojo arti pusės milijono eurų, bendrai milijonas eurų sukčiai išviliojo avansinio, romantinio, netikro įmonės vadovo ir kitais sukčiavimo būdais.

„Dažniausiai išviliotos lėšos yra pervedamos į Lietuvoje registruotas finansų įstaigas, tarp kurių vyrauja Fintech sektorius. Ne vienodas atsparumas sukčių veiksmams parodo, jog finansinės įstaigos turi nevienodo pajėgumo sukčiavimo prevencijos kontrolės sistemas. Drauge su partneriais rinkai jau kitų metų pradžioje pristatysime sukčiavimo prevencijos gaires, kurios padės sustiprinti finansų rinkos atsparumą sukčiams“, – sako E. Vytuvis.

Pasak jo, sukčiai naudojamasi SEPA staigiujų mokėjimų paslauga, siekdami greičiau judinti išviliotas lėšas. Pinigus pveda ne tik Lietuvoje, bet ir į Didžiąją Britaniją, taip pat Vokietiją, Olandiją, Ispaniją.

Šiomet net 60 proc. Lietuvos gyventojų artimoje aplinkoje buvo žmonių susidūrusių su koku nors sukčiavimo atveju, o kas šeštas – nukentėjo nuo sukčių, atskleidė reprezentatyvus gyventojų nuomonės tyrimas, bendrovės „Spinter“ atliktas pagal PPPKC užsakymą

